

TÜRKÇE ÖĞRENEREN LİTVANYALI ÖĞRENCİLERİN KULLANDIKLARI DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİ

M. Celal VARİŞOĞLU*

Geliş Tarihi: 29.03.2017

Kabul Tarihi: 04.05.2017

Öz

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Litvanyalı öğrencilerin Türkçe öğrenimleri sürecinde kullandıkları dil öğrenme stratejilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bu öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri cinsiyet ve akademik başarı değişkenlerine göre ele alınmıştır. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri Vilnius'ta Türkçe öğrenen 2013-2014 öğretim yılında Türkçe derslerine devam eden Litvanyalı öğrencilerden toplanmıştır. Konuya ilişkin öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin tespiti amacıyla Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri kullanılmıştır. Elde edilen veriler non-parametrik istatistik teknikleriyle analiz edilmiştir. Çalışmada, öğrencilerin orta ve yüksek düzeyde dil öğrenme stratejisine sahip olduğu; cinsiyet, yaş, başarı notu ve algılanan dil becerisi yetkinliğinin dil öğrenme stratejileri üzerinde anlamlı fark oluşturduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, Dil Öğrenme Stratejileri, Litvanya'da Türkçe

LANGUAGE LEARNING STRATEGIES WERE USED BY STUDENTS STUDYING TURKISH IN LITHUANIA

Abstract

The purpose of this study is to determine the language learning strategies were using by Lithuanian student learning Turkish as a foreign language. These strategies were analysed according to gender and academic achievement variables. In this study, the screening method was used. The data was collected from the students who studied Turkish Language and Literature in Vilnius University, Lithuania in 2013-2014 academic years. The Language Learning Strategies Inventory was utilized for the purpose of detection the strategies used by the students. The gathered data was analysed by nonparametric statistical techniques. The results showed that the students had intermediate and high levels language learning strategies and some parameters like gender, age, grade and language skill competence made a significant difference on language learning strategies.

Key Words: Turkish as a Foreign Language, Language Learning Strategies, Turkish in Lithuania.

* Yrd.Doç.Dr.; Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, varisoglu@gmail.com

1. Giriş

Öğrenme üzerine yapılan araştırmalar arttıkça bilginin nasıl, ne şekilde, hangi hızda ve durumda kazanıldığı da merak konusu olmaya devam etmektedir. Bu doğrultuda, uygulanan eğitim programlarına bağlı olarak öğretme ve öğrenme yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesine devam edilmektedir. Öğretme öğrenme sürecinde kişilerin öğrenme yollarının bilinmesi ve öğrenme yollarına göre sınıf içi etkinliklerin bilinçli olarak uygulanması öğrencilerin öğrenme kapasitelerini artırabilmek için önemli bir faktör olarak görülmektedir. Öğrenmeyle ilgili modern araştırmalar, öğrenmeyi davranış değişikliği yaratma süreci olarak gören öğretmen merkezli geleneksel davranışçı anlayışın tanımından daha farklı biçimde ele almakta; öğrenciyi öğrenme sürecinde kendi kendine öğrenme yollarını arayan ve bilinçli seçimler yapan kişi olarak gören *öz denetimli öğrenme* kavramını gündeme getirmektedir (Oflaz, 2008).

Öz denetimli öğrenme kavramı, bireysel özelliklerine göre öğrencinin kendi öğrenme sorumluluğunu alması ve öğrenmesini kolaylaştıracak öğrenme yaklaşımlarını kullanması olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda, hiçbir öğrencinin diğeriyle aynı olmadığı ve her öğrencinin öğrenme sürecinde farklı yöntem ve yaklaşımlar kullandığı anlamına da gelebilmektedir. Bireylerin öğrenmesini etkileyen bu bireysel farklılıklar zekâ, yetenek türü, öğrenme stili, öğrenme stratejileri, hazır bulunuşluk düzeyi, kişilik yapısı, ilgi, güdülenme türü ve düzeyi, cinsiyet, yaş vb. özellikler olarak sıralanmaktadır (Cesur, 2008: 6).

Bilişsel kuramlar ve öğrenen merkezli yaklaşımların öne çıkmasıyla yabancı dil öğretiminde de öğrenci merkezli yaklaşımlara ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bu değişikliğe paralel olarak yapılan araştırmalarda yabancı dil öğrenme sürecinde iyi bir öğrencinin özelliklerine dil öğrenme stratejileri de eklenmiştir (Cohen, 2003; Oxford, 1996).

Oxford'a (1992: 18) göre dil öğrenme stratejileri, "öğrencilerin öğrenmekte oldukları yabancı dili anlayabilme, içselleştirebilme ve kullanabilme başarılarını geliştirebilmek için çoğu zaman bilinçli olarak kullandıkları belli hareket, davranış, teknik ve adımlar" olarak tanımlanmıştır. Rubin (1987: 17) dil öğrenme stratejilerini bilginin kazanılmasını, saklanmasını, geriye getirilmesini ve kullanılmasını kolaylaştırmak için öğrenci tarafından kullanılan işlemler, adımlar ve planlar olarak ifade etmiştir. O'Malley ve Chamot (1990: 3) da dil öğrenme stratejilerini bireylerin yeni bilgileri anlama, öğrenme ve saklamasına yardım eden özel düşünce ve davranışlar; iletişim becerilerini geliştirmede gerekli olan aktif, öz yönlendirmeli ve katılımı sağlayan araçlar olarak tanımlamışlardır. Cohen (2003) de öğrenen tarafından bilinçli şekilde seçilen öğrenme süreçleri olarak ifade etmiştir. Weinstein ve Mayer (1986) ise yeni bilginin ve becerilerin edinilmesini, anlaşılmasını veya diğer ortamlara transfer edilmesini kolaylaştıracak düşünce, davranış, inanç ya da duyguları kapsayan stratejiler olarak tanımlamışlardır. Özer (1998:

154) ise öğrenme stratejilerini, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerden her biri olarak dile getirmiştir.

Yukarıdaki tanımlara dayalı olarak dil öğrenme stratejilerinin öğrencilerin dil öğrenim sürecine katkıda bulunmalarını sağlayan belirli teknikler olduğu söylenebilir. Bu teknikler öğrenciler tarafından dil derslerinde öğretilenleri anlamayı ve akılda tutmayı kolaylaştırmak, öğrenmeyi daha eğlenceli, hızlı ve etkili bir hâle getirmek için kullanılır (Bekleyen, 2006:36).

Türkiye’de dil öğrenme stratejileriyle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, Almanca, İngilizce gibi Batı dillerinin ortaokul, lise, meslek yüksekokulları, lisans hazırlık sınıflarında ya da İngilizce, Almanca bölümlerinde okuyan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini belirlemeye yönelik oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin Almanca öğrenirken hangi dil öğrenme stratejilerinden yararlandıklarını konu alan çalışmalardan biri Akıllılar ve Uslu (2011) tarafından yapılan çalışmadır. Araştırmada öğrencilerin Almanca öğrenimleri sürecinde hangi dil öğrenme stratejilerini kullandıkları ve bu stratejilerin cinsiyet, mezun olunan okul türü, öğrenim görülen sınıf değişkenleriyle ilişkisi incelenmiştir. Benzer bir çalışmada da Karamanoğlu (2005) tarafından yapılmış, Alman dili eğitimi 3. sınıf öğrencilerinin yabancı dil öğrenme stratejilerinin kullanım sıklığı belirlenmiştir.

İngilizce öğrenen öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileriyle ilgili araştırmalardan biri Razi’nın (2012) İngiliz Dili Eğitimi Anabilim dalı öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenim stratejilerini incelediği çalışmasıdır. Ünal vd. (2011) tarafından yapılan araştırmada İngilizce, Fransızca ve Almanca öğrenen öğrencilerin dil öğrenme stratejileri açısından anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiş ve strateji çeşitleri arasındaki ilişki belirlenmiştir. Aslan’ın (2009) araştırmasında İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenlerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri belirlenmiş, Şen’in (2009) araştırmasında öğrenci ve öğretmenlerin dil öğrenme stratejileri ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmak istenmiştir. Gürata’nın (2008) çalışmasında, yabancı dil olarak İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin dil bilgisi yapılarını öğrenirken ve kullanırken uyguladıkları öğrenme stratejileri ile öğrenme stratejilerinin cinsiyet, seviye ve dil bilgisi sınavlarındaki başarı değişkenlerine göre farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Tok’un (2007) çalışmasında matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler ve İngilizce öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğrencilerin öğretim sürecinde kullandıkları dil öğrenme stratejileri belirlenmiştir. Hiçyılmaz’ın (2006) çalışmasında ise yabancı dil olarak İngilizceyi yeni öğrenen 9.sınıf ve hazırlık C kurundaki iki ayrı yaş grubu (16 ve 19-20 yaş) öğrencilerinin kullandığı dil öğrenme stratejileri karşılaştırılmıştır. Bir başka çalışma Bekleyen (2006) tarafından yapılmış ve İngilizce öğretmeni adaylarının dil öğrenme stratejileri kullanım düzeyleri cinsiyet, mezun olunan lise türü ve öğrenim görülen sınıf değişkenleri açısından incelenmiştir. Benzer bir çalışma ise Cephe ve Yeşilbursa (2006) tarafından ortaya konulmuş, yabancı dil olarak İngilizce öğrenen üniversite öğrencilerinin kullandıkları dil

öğrenme stratejileri ve dil başarı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Karatay'ın (2006) çalışmasında ise İstanbul'da bir dil okulunda İngilizce öğrenen yetişkin Türk öğrencilerin en yüksek sıklıkla kullandıkları yabancı dil öğrenim stratejileri belirlenmek istenmiştir.

Literatürdeki bir diğer çalışma da Şahini (2006) tarafından yapılmış, Kosova'daki İngiliz dili müfredatındaki, özellikle dokuzuncu sınıf müfredatındaki stratejilerin yeri, öğrencilerin strateji kullanımı, İngilizce öğretmenlerinin strateji öğretimi ve dokuzuncu sınıf İngilizce ders kitabındaki stratejiler araştırılmıştır.

Literatüre bakıldığında üniversitelerin hazırlık sınıflarında ve bazı uygulama merkezlerinde de dil öğrenme stratejileri üzerine araştırmalar yapılmıştır. Bunlardan biri Cesur (2008) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dil akademik başarısı ile öğrenme stili tercihleri ve kullandıkları yabancı dil öğrenme stratejileri arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkiler örüntüsü incelenmiştir. Uyar Usulan'ın (2006) çalışmasında ise üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin öğrenme stratejileri kullanımlarının İngilizce dil bilgisi başarısı üzerindeki etkililiği saptanmıştır. Yalçın (2006) tarafından yapılan çalışmada hazırlık sınıflarında okuyan öğrencilerin, Altan'ın (2003) araştırmasında ise İngilizce öğretmenliği bölümü hazırlık sınıfı öğrencilerinin dil öğrenme stratejileri ile yabancı dil başarıları arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Yapıcı ve Bada'nın (2004) çalışmasında ise İngilizce öğrenen yüksek lisans öğrencilerinin dil öğrenme stratejileri belirlenmek istenmiştir.

Yabancı literatürde de yabancı dil öğretimi yapılan sınıflardaki öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini belirlemek amacıyla çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmüştür (Wong, 2011; Murray, 2010; Shumaker, 2010; Magno, 2010; Thu, 2009; Yabukoshi ve Takeuchi, 2009; Riazi, 2007; Nakatani, 2006; Song ve Cheng, 2006; Khalil, 2005; Chamot ve Küpper, 1989).

1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Türkiye'de yapılan dil öğrenme stratejileri ile ilgili araştırmalar genellikle farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin İngilizce, Almanca gibi Batı dillerini öğrenme stratejilerini belirlemeye yönelik olmuştur (Cesur, 2008; Karakiş, 2006; Güven, 2004; Tabanlıoğlu, 2003).

Bu çalışmalar içerisinde Türkçenin yabancı dil olarak herhangi bir hedef kitleye öğretiminin yapıldığı sınıfların dil öğrenme stratejilerini belirlemeye yönelik çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu çalışmalardan biri Bölükbaş (2013) diğeri ise Barut (2015) tarafından yapılmıştır. Yabancı dil olarak öğretilen birçok yaygın Batı dillerinin (İngilizce, Almanca gibi) öğretimde, başarıya ulaşmasında dil öğrenme stratejilerinin açığa çıkarılması ve araştırılması için pek çok çalışmanın var olduğu göz önünde bulundurulduğunda; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de dil öğrenme stratejilerinin belirlenmesinin ve uygulanmasının Türkçenin daha çabuk ve daha kolay öğrenilmesine katkı sağlayacağı bir gerçektir. Ayrıca öğrencilerin dil

öğreniminde kullandıkları stratejilerin belirlenmesi, öğrenmeyi daha da bireyselleştirmek ve stratejilerden kaynaklanan dil öğretimindeki sorunlara çözüm yolu bulmak için öğretim faaliyetlerini yürüten kişi ve kurumlara yardımcı olabilir. Öğretim faaliyetlerini yürüten kişilerin sahip olduğu öğretim stratejileriyle öğrencilerin kullandıkları stratejiler arasındaki farkın da görülmesine fırsat verebilir.

Bu bağlamda bu çalışma, Litvanya’da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçe öğrenimleri süresince kullandıkları dil öğrenme stratejilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu soruların cevabı aranmıştır:

Türkçe öğrenen Litvanyalı öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri hangileridir ve stratejilerin düzeyleri nelerdir?

Türkçe öğrenen Litvanyalı öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri cinsiyet, yaş, Türkiye’de bulunma, algılanan dil becerisi algısı ve akademik başarı değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Araştırma, tarama modelindedir. Tarama modelleri geçmişte veya hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme veya etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2010: 77).

Bu çalışma da kalabalık bir araştırma grubundan veri toplamayı amaçladığından ve durum tespitine yönelik olduğundan tarama modeline uygundur.

2.2. Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubu, Vilnius’ta Türkçe öğrenen 2013-2014 öğretim yılında Türkçe derslerine devam eden 16 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma grubundaki öğrencileri kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğiyle seçilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin tespiti amacıyla Cesur ve Fer (2007) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılan ve Oxford (1990) tarafından geliştirilen “Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri” kullanılmıştır. Bu envanter, İngilizceyi ikinci ya da yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler için geliştirilmiş 6 bölümden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçektir. Cesur ve Fer (2007) Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri’nin genel olarak altı temel boyutta toplanmasının daha tutarlı ve açıklayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu boyutlar *bellek*, *bilişsel*, *telafi*, *üst bilişsel*, *duyuşsal* ve *sosyal* stratejiler olarak adlandırılmıştır. Cesur ve Fer (2007) envanterin

güvenilirliğini $\alpha=0,92$ olarak bulmuş; alt boyutların güvenilirlik katsayılarının 0,59 ile 0,86 arasında değiştiğini ifade etmiştir.

Bu çalışmada da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yabancı dil öğrenme stratejilerini belirlemek amacı güdüldüğünden kullanılacak envantere araştırmanın amacı doğrultusunda değişiklik yapılmıştır. Envanterdeki ‘İngilizce’ ifadeleri yerine ‘Türkçe’ ifadesi yerleştirilmiş ve İngilizceye dair bilgi içeren maddeler Türk dilinin özelliklerine göre değiştirilmiştir. Üzerinde değişiklik yapılan bu formun kullanılabilir olup olmadığını kontrol etmek için Türkçe eğitimi ve eğitim bilimleri alanlarında uzman iki öğretim üyesinden görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilen forma son şekli verilmiş ve uygulamaya konulmuştur. Litvanyalı öğrencilere uygulanan Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri’nin bütününe yönelik bu çalışmadaki güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,78$; alt boyutlarda ise sırasıyla $\alpha=0,71$; $\alpha=0,73$; $\alpha=0,78$; $\alpha=0,77$; $\alpha=0,79$ ve $\alpha=0,78$ olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Öğrencilerin sahip oldukları dil öğrenme stratejilerinin betimlenmesinde frekans, yüzdelik, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Araştırmada Oxford (1990)’un kendi çalışmasında uyguladığı derecelendirme esas alınmış ve strateji kullanımları “1,0 – 2,4” arası düşük seviyede kullanım, “2,5 – 3,4” arası orta seviyede kullanım, “3,5 – 5,0” arası çıkan değerler ise yüksek seviyede kullanım olarak kabul edilmiştir.

Öğrencilerin dil öğrenme stratejileri ile değişkenler arasındaki farklılık ise Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan Litvanyalı öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin istatistiksel olarak değerlendirildiği bu bölümde, stratejilerle ilgili betimsel değerler ve değişkenlere göre farklılık düzeyleri ortaya konulmuştur. Öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin düzeyleriyle ilgili betimsel değerler Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1: Dil öğrenme stratejilerinin ortalama ve standart sapma puanları

Dil öğrenme stratejileri	Ortalama	Standart Sapma	Düşük (1-2,4)	Orta (2,5-3-4)	Yüksek (3,5-5)
Bellek	2,9423	,59231		*	
Bilişsel	3,3917	,66035		*	
Telafi	3,6945	,81008			*
Üst biliş	3,2503	,59775		*	
Duyuşsal	2,5425	,54073		*	
Sosyal	3,5884	,70153			*
Ölçeğin geneli	3,5244	1,13020			*

Tablo 1 incelendiğinde, dil öğrenme stratejilerinin kullanım düzeylerine ilişkin ortalama puanların Oxford'un (1990) ölçütlerine göre orta ve yüksek düzeyde yer aldığı; düşük düzeyde ortalamaya herhangi bir alt boyutta rastlanmadığı görülmüştür. Alt boyutlardaki değerler incelendiğinde ise en yüksek değer telafi stratejilerinde olduğu, en düşük değer duyuşsal stratejilerde görüldüğü tespit edilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Litvanyalı öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinde cinsiyet, yaş, Türkçe başarı durumu, Türkiye'de bulunma ve algılanan en başarılı dil becerisi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığın bulunup bulunmadığına ilişkin yapılan non-parametrik istatistik sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur:

Tablo 2: Dil öğrenme stratejilerinin Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi değerleri

Değişkenler	Test puanı	Bellek	Bilişsel	Telafi	Üst biliş	Duyuşsal	Sosyal	Genel
Cinsiyet	Z	17,000	8,500	4,500	12,756	5,500	6,500	12,750
	Sig.*	,001	,037	,212	,014	,127	,039	,013
Yaş	Kruskal Wallis	6,500	7,125	5,500	6,567	9,500	2,000	16,625
	Sig.*	,090	,047	,139	,091	,023	,700	,000
Türkçe başarı notu	Kruskal Wallis	8,125	8,250	6,500	8,153	6,589	8,561	9,500
	Sig.*	,047	,012	,090	,043	,077	,038	,022
Türkiye'de bulunma	Z	3,500	5,875	4,000	2,000	4,625	,875	5,250
	Sig.*	,321	,209	,261	,572	,328	,928	,263
Dil becerisi başarı algısı	Kruskal Wallis	13,665	10,500	9,502	12,750	11,000	8,500	17,025
	Sig.*	,000	,003	,023	,013	,001	,037	,000

*p<0,05

Tablo 2'deki öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin değişkenlere göre ortalama puanları üzerinden anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi sonuçlarına bakıldığında, cinsiyet için bellek, biliş, üst biliş, sosyal stratejiler ile genel dil öğrenme stratejilerinde Mann Whitney U testine göre anlamlı fark bulunurken; telafi ve duyuşsal dil öğrenme stratejilerinde anlamlı fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara göre erkek ve kız öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir (p<0,05).

Yaş değişkenine göre yapılan istatistiksel değerlendirmede de bilişsel, duyuşsal ve genel dil öğrenme stratejilerinde Kruskal Wallis testine göre anlamlı fark bulunurken; diğer dil öğrenme stratejilerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Türkçe başarı notuna göre yapılan incelemede bellek, bilişsel, üst biliş, sosyal ve genel dil öğrenme stratejilerinde anlamlı farklılık tespit edilirken; telafi ve duyuşsal dil öğrenme stratejilerinde anlamlı farka ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin Türkiye’de bulunup bulunmadıkları göz önüne alındığında, yapılan analiz sonuçlarının istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı farklılığa yol açmadığı, öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin Türkiye’de bulunma bulunmama değişkeninden etkilenmediği görülmüştür.

Öğrencilerin kendilerini en çok hangi dil becerisinde yetkin gördükleri de araştırmada bir değişken olarak kullanılmıştır. Öğrencilerin okuma, yazma, dilbilgisi, konuşma ve dinleme becerileri açısından kendilerini yetkin hissettikleri dil becerisi düzeylerine göre yapılan incelemede, dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında ve genel dil öğrenme stratejileri üzerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2 genel olarak incelendiğinde, dil öğrenme stratejisinin telafi alt boyutunda değişkenlerin genel olarak anlamsız çıktığı, bunu duyuşsal boyutun takip ettiği; Türkiye’de bulunmanın herhangi bir boyut üzerinde fark oluşturmadığı; öğrencilerin genel dil öğrenme stratejileri üzerinde değişkenlerin anlamlı farka yol açtığı görülmüştür.

4. Sonuç ve Tartışma

Litvanya’da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçe öğrenimleri süresince kullandıkları dil öğrenme stratejilerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada ulaşılan sonuçlar şöyledir:

1. Öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanım düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama puanları *orta* ve *yüksek* düzeydedir. Araştırmanın bu sonucu, literatürdeki başka çalışmaların sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Bölükbaş (2013) çalışmasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin genel olarak dil öğrenme stratejileri kullanım düzeyinin *orta* seviyede olduğunu belirtmiş; Barut (2015) ise çalışmasında çıkan sonuçta, öğrencilerin dil öğrenme strateji düzeylerinin Oxford’un çalışmalarıyla uyumlu bir sonuç olduğunu ve seviyenin *orta* ve *yüksek* düzeyde bulunduğunu ifade etmiştir.

2. Alt boyutlardaki ortalama değerler en yüksek telafi stratejilerinde, en düşük duyuşsal stratejilerde elde edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen telafi stratejileriyle ilgili sonuç literatürdeki başka çalışma sonuçlarıyla da örtüşmektedir (Alptekin, 2007; Deneme, 2008; Razi, 2012; Barut, 2015). Telafi stratejileri, hedef dildeki sözcük bilgisiyle ilgili uygulamaları kapsayan bir strateji olduğundan öğrencilerin yeni öğrendikleri bir dille ilgili sözcük öğrenme çalışmalarına ağırlık vermeleri oldukça doğal bir durum olarak değerlendirilmelidir.

Duyuşsal stratejiler ise dil öğrenme sürecinde bireyin tutum, algı, inanç ve duygularını kontrol edebilmesini sağlayan stratejilerdir. Bir dil hakkındaki olumlu ve olumsuz duygular

öğrenme üzerinde oldukça etkilidir. Buna rağmen duyuşsal stratejilerin yabancı dil öğrenme sürecinde çok fazla tercih edildiği bulgusu, çalışma sonuçlarına yansıyan bir durum değildir. Literatürdeki çalışmalar, bu çalışmanın duyuşsal stratejilerle ilgili sonucuyla paralellik göstermekte ve duyuşsal stratejilerin yabancı dil öğrenme sürecinde en az tercih edilen stratejilerden biri olduğunu ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2010; Hamamcı, 2012; Bölükbaş, 2013; Barut, 2015).

3. Öğrencilerin dil öğrenme stratejileri üzerinde cinsiyet değişkeni anlamlı fark oluşturmuştur. Bellek, biliş, üst biliş, sosyal stratejiler ile genel dil öğrenme stratejilerinde istatistiksel olarak anlamlı fark varken; telafi ve duyuşsal dil öğrenme stratejilerinde anlamlı fark yoktur. Literatürdeki ilgili araştırmalar, dil öğrenme stratejilerinin kullanımında kızlar ve erkekler arasında anlamlı farklılıklar olduğuna işaret etmektedir (Bekleyen, 2005; Cesur, 2008; Aslan, 2009; Kayaoğlu, 2011; Baş, 2012; Barut, 2015). Yine bu araştırmalarda bu durumun nedeni olarak kızların dil öğrenmeye karşı istekli olması, etnik ve kültürel farklılıklar, özgüven, sorumluluk alma ve plan yapma gibi özellikler sıralanmıştır. Bu sebeplere ek olarak bu çalışmanın cinsiyetle ilgili sonuçlarının kızlar lehine anlamlı çıkmasında araştırmaya katılan kız öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısına göre fazla olması da etkili olmuş olabilir.

4. Yaş değişkeni bilişsel, duyuşsal ve genel dil öğrenme stratejilerinde anlamlı fark oluştururken; diğer dil öğrenme stratejilerinde anlamlı farklılığa yol açmamıştır. Anlamlı fark bulunan stratejilerde grup içi puanları 21 ve 22 yaş grubu lehinedir. 19, 20 yaş grubuna göre 21-22 yaş grubundaki öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri daha baskındır.

5. Türkçe başarı notuna göre öğrencilerin bellek, bilişsel, üst biliş, sosyal ve genel dil öğrenme stratejilerinde anlamlı fark vardır. Telafi ve duyuşsal dil öğrenme stratejilerinde anlamlı fark yoktur. Bu çalışmadaki başarı notuyla ilgili bulguları destekleyen ve ders başarı notunun dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeyini etkilediğini ortaya koyan bazı araştırmalar da mevcuttur (Bekleyen, 2005; Baş, 2012).

6. Öğrencilerin dil öğrenme stratejileri üzerinde Türkiye’de bulunma bulunmama değişkeninin anlamlı farka yol açmadığı tespit edilmiştir. Bu sonucu destekleyen ya da karşısında sonuçlar ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bir dilin öğrenilmesinde dilin konuşulduğu ülkenin ziyaret edilmesinin dil öğrenenler üzerinde olumlu etki yaratacağı varsayılabilir. Bu çalışmadaki sonuca göre, Türkçe öğrenen Litvanyalı öğrencilerden Türkiye’de

bulunanlarla bulunmayanlar arasında dil öğrenme stratejilerini kullanma bakımından herhangi bir fark yoktur.

7. Öğrencilerin kendilerini en yetkin gördükleri dil becerileri değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında ve genel dil öğrenme stratejileri üzerinde anlamlı fark bulunmuştur. Bekleyen (2005) de kendi çalışmasında dil becerilerindeki başarının dil öğrenme stratejileri üzerinde etkili olduğu sonucunu bulmuştur.

5. Öneriler

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Litvanyalı öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri incelenmiştir. Örneklem grubu genişletilerek başka ülkelerde Türkçe öğrenen öğrenciler üzerinde de çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmadaki veriler betimsel yönden ele alınmıştır. Başka çalışmalarda dil öğrenme stratejileriyle başka değişkenlerin ilişkileri ortaya konulabilir.

Kaynaklar

- Akıllılar, T. ve Uslu, Z. (2011). “Almanca Bölümü Öğrencilerinin Uyguladıkları Dil Öğrenme Stratejileri”. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (40), 24-37.
- Alptekin, C. (2007). “Yabancı Dil Öğrenimde Strateji Seçimi: Doğal ve Eğitsel Dil Edinimi”. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 31 (1), 4-11.
- Altan, Z. M. (2003). “Language Learning Strategies and Foreign Language Achievement”. *Eğitim ve Bilim*, 28 (129), 25-31.
- Aslan, O. (2009). *The Role of Gender and Language Learning Strategies in Learning English*. Unpublished Master’s Thesis, Ankara: The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University.
- Barut, A. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baş, G. (2012). “Öğrenme Stratejileri Öğretiminin Öğrencilerin İngilizce Dersindeki Akademik Başarılarına, Tutumlarına Ve Bilişötesi Farkındalık Düzeylerine Etkisi”. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 49-71.
- Bekleyen, N. (2005). “Öğretmen Adayları Tarafından Kullanılan Dil Öğrenme Stratejileri”. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14(2),113-122.

- Bekleyen, N. (2006). "İngilizce Öğretmen Adaylarının Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı". *A.Ü. TÖMER Dil Dergisi*, (132),28-37.
- Bölükbaş, F. (2013). "The Effect of Language Learning Strategies on Learning Vocabulary in Teaching Turkish as a Foreign Language". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 55-68.
- Cephe, P.T. ve Yeşilbursa, A.A. (2006). "Language Learning Strategies of Turkish University EFL Learners". *Eğitim ve Bilim*, 31 (139), 80-85.
- Cesur, M. O. (2008). *Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri, Öğrenme Stili Tercihi ve Yabancı Dil Akademik Başarısı Arasındaki Açıklayıcı ve Yordayıcı İlişkiler Örüntüsü*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cesur, M.O. ve Fer, S. (2007). "Dil Öğrenme Stratejileri Envanterinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması Nedir?" *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49-74.
- Chamot, A.U. ve Küpper. L. (1989) "Learning Strategies in Foreign Language Instruction". *Foreign Language Annals*, (22), 13-24.
- Cohen, A. D. (2003). "The Learner's Side of Foreign Language Learning: Where Do Styles, Strategies, and Tasks Meet?" *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 41(4), 279-292.
- Deneme, S. (2008). "Language Learning Strategy Preferences of Turkish Students". *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4(2).
- Gürata, A. (2008). *The Grammar Learning Strategies Employed by Turkish University Preparatory School EFL Students*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güven, M. (2004). *Öğrenme Stilleri ile Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hamamcı, Z. (2012). "Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Dil Öğrenme Strateji Tercihleri". *Journal of Research in Education and Teaching*, 1(3), 157-167.
- Hiçyılmaz, A. (2006). *Yabancı Dil Olarak İngilizceyi Öğrenen Orta Öğretim 9. Sınıf Öğrencileriyle, Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakış, Ö. (2006). *Bazı Yükseköğrenim Kurumlarında Farklı Öğrenme Stillere Sahip Olan Öğrencilerin Genel Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karamanoğlu, Ş. (2005). *Almanca Öğretmen Adaylarında Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 21. Baskı.
- Karatay, M.(2006). *Turkish Adult Language Learners' Preferences in Language Learning Strategies*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kayaoğlu, M. N. (2011). *Language Learning Strategies: Theory, Practice and Issues*. Germany: VDM, Verlag Dr. Müller.
- Khalil, A. (2005). "Assessment of Language Learning Strategies Used by Palestinian EFL Learners". *Foreign Language Annals*, 38(1),108-119.
- Magno C. (2010). "Korean Students' Language Learning Strategies and Years of Studying English as Predictors of Proficiency in English". *TESOL Journal*, 2, 39-61
- Murray, B. (2010). "Students' Language Learning Strategy Use and Achievement in the Korean as a Foreign Language Classroom". *Foreign Language Annals*, 43(4), 624-634.
- Nakatani, Y. (2006). "Developing an Oral Communication Strategy Inventory". *The Modern Language Journal*, 90, 151-168.
- Oflaz, A. (2008). "Almanca Öğretmeni Adaylarının Dil Öğreniminde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 278-300.
- O'Malley, J. M. ve Chamot, A. U. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Oxford, R.L. (1990). *Language Learning Strategies: What Everone Use*. Boston: Heinle & Heinle.
- Oxford, R.L. (Ed.). (1996). *Language Learning Strategies around the World: Cross-Cultural Perspectives*. Miinoa, HI: Second Language Teaching&Curriculum Center, University of Hawai'i, University of Hawai'i Press.
- Oxford, R. L. ve Cohen A. D. (1992). "Language Learning Strategies: Crucial Issues of Concept and Classification". *Applied Language Learning*, 3/1-2, 1-35.
- Özer, B. (1998). *Öğrenmeyi Öğretme: Eğitim Bilimlerinde Yenilikler*. Hakan, A. (Editör), (ss. 149-163). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Razı, S. (2012). "Turkish EFL Learners' Language Learning Strategy Employment at University Level". *Journal of Theory and Practice in Education*, 8(1), 94-119.
- Riazi, A. (2007). Language Learning Strategy Use: Perceptions of Female Arab English Majors. *Foreign Language Annals*, 40(3), 433-440.

- Rubin, J. (1987). Learner Strategies: Theoretical Assumptions, Research History and Typology. In A. L. Wenden & J. Rubin (Eds.), *Learner Strategies in Language Learning*, 15-30. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Shumaker, M.G. (2010). "Learning Strategy Preferences in an Intensive English Program". <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514361.pdf> (Son Erişim Tarihi:29.03.2017).
- Song, X., & Cheng, L. (2006). "Language Learner Strategy Use and Test Performance of Chinese Learners of English". *Language Assessment Quarterly*, 3(3), 243-266.
- Şahini, A. (2006). *Approach to Language Learning Strategies in English Language Courses in Kosovo*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, H. (2009). *A Comparison of EFL Teachers' Perceptions of Language Learning Strategies (LLSS) and Learners' Reported Use of (LLSS) in Their English Language Classes*. Unpublished Master's Thesis, Ankara: The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University.
- Tabanlıoğlu, S. (2003). The Relationship between Learning Styles and Language Learning Strategies of Pre-intermediate EAP Students. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Thu, T. H. (2009). "Learning Strategies Used by Successful Language Learners". <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED507398.pdf> (Son Erişim Tarihi:29.03.2017).
- Tok, H. (2007). "Öğretmen Adaylarının Kullandıkları Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri". *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 5 (3), 191-197.
- Ünal, D.Ç., Ayırır, İ.O. ve Arıoğlu, S, "The Use of Foreign Language Learning Strategies by University Students Learning English, German and French", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 0, Baskı 41, Sayfa 473-484, 2011.
- Uyar Usulan, E. (2006). *Öğrenme Stratejileri Kullanımının İngilizce Dilbilgisi Başarısı Üzerindeki Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Weinstein, Claire E. ve Mayer, R. E. (1986). *The Teaching of Learning Strategies*. *Handbook of Research on Teaching*. ed. M. C. Wittrock. New York: Macmillan Company: 315 – 327.
- Wong, S-L. M. (2011). "Language Learning Strategy Use: A Study of Pre-Service Teachers in Malaysia". 1-21. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED521415.pdf> (Son Erişim Tarihi:29.03.2017).
- Yabukoshi T.; Takeuchi O. (2009). "Language Learning Strategies Used by Lower Secondary School Learners in a Japanese EFL context". *International Journal of Applied Linguistics*, 19/2, 136-172.

- Yalçın, M. (2006). *Differences in The Perceptions on Language Learning Strategies of English Preparatory Class Students Studying at Gazi University*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yapıcı, G.E.; Bada, E. (2004). "Language Learning Strategies of EFL Learners". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13/2, 233-241.
- Yılmaz, C. (2010). "The Relationship Between Language Learning Strategies, Gender Proficiency and Self-Efficacy Beliefs: A study of ELT Learners in Turkey". *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 682-687.